

שיפוט מהיר צור ארליך

שקרים מהבידעם

תמרה אבנר // חמור // 222 עמ'

שכול ושמאל

מפתה לקשור בין אבנר, מחברת הספר הזה, לבין בן-נר מחבר הספר לעיל, מה גם ששניהם, ממש כמו אבנר בן-נר המקורי מהתנ"ך, עוסקים במידה רבה בהוויה הצבאית הישראלית. הקישור הלא-רלוונטי הזה בין אביהנר לבין בן-הנר עלה על דעתי רווקא מסיכה אחרת: אלמלא תפס יצחק בן-נר את השם 'תעתועון' לאחד הרומנים הקודמים שלו, יכולה הייתה תמרה אבנר לקרוא כך לספרה שלה. הספר הקליל, שעל פי סגנונו וחלק נכבד מתוכנו יכול היה להשתלב כסיפור השבועי של 'לאשה' או כסיפור החודשי של 'בלייזר', מתגלה בהדרגה כביצה טובענית, תובענית אפילו, וכאמור מתעתעת.

הספר דומה לגיבורה שלו, קצינת בריאות הנפש רקפת אורבך, המספרת את כולו בגוף ראשון, כמסמך וירוייהגנתימניפולטיבי שהיא כותבת בבית המעצר. כמו הגיבורה גם הספר קל דעת ומבריק, גם רוח ומצחיק, שרמנטי ובוטה עד סף פורנוגרפיה זולה – אבל מתחת לקליפה הזו קודר, אחוז אובססיה לגילוי אמיתות לא נעימות, מסתבך עוד ועוד ברשת השקרים וההסוואות והרמיזות שהוא טווה סביב טרפו, ומתגלה בהדרגה כפסיכי.

שני הסודות שהגיבורה המספרת חותרת לאורך הספר לפענחם נוגעים לנסיבות היוולדה. היא נולדה על תקן תחליף לאחיה, חלל צה"ל. כיצד נהרג אחיה לאחר שיחידתו הורחקה מהחזית, זו התעלומה האחת. עם מי מבלה בזמנו הפנוי המאהב שלה, עורך דין צבאי ומבשר קבוע למשפחות על נפילת יקיריהן, זו התעלומה השנייה. לתעלומה האחת פתרונות רבים, כלומר אין פתרון. התעלומה השנייה אינה תעלומה אלא סתם תירוץ לאובססיה. כך נראה עד סמוך לסוף הספר; אז מתגלה שאולי מישוה פה עבד עלינו לאורך כל הדרך.

על אילו חלקים מהספר יש להחיל בדיעבד את התודעותנו לשקרנותה ומופרעותה של המספרת? האם את כל הפגמים בספר המהנה אפשר לתלות באישיותה זו? מה הספר הזה: ספר מתח פרום קצוות, רומן רומנטי קלוקל אך שנון, חמישים גוונים של אמזונה עירית-לינורית, תרגיל פסיכולוגי-ספרותי מוצלח של כתיבה מתודעה טרופה, או סאטירה זהירה על השכול ועל השמאל? מי מהתלת יותר, הגיבורה בסובביה או המחברת בקוראיה? – כל הפתרונות נכונים, ואף לא אחד מהם נכון לבדו. □